

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum anima sit immortalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

lium. & ideo aliqua diuersitas obiectorum requirit diuersitatem potentiarum in parte sensitua, q non requirit diuersitate potentiarum in parte intellectua. Recipere enim & retinere in rebus materialibus secundum idem est. & similiter secundum diuersos modos immutationis, oportet diuersificare sensum, non autem intellectum.

Ad xx dicendum, quod idem obiectum, scilicet intelligibile in actu comparatur ad intellectum agentem, vt factum ab eo: ad intellectum vero possibilem, vt mouens ipsum. Et sic patet, quod non secundum eandem rationem idem comparatur ad intellectum agentem & possibilem.

ARTICVLVS XIII.

Verum anima humana sit immortalis.

9. p. 9. 75. articu. 6.

QVARTODECIMO queritur de immortalitate anime humane. Et videtur quod sit corruptibilis. Dicitur enim Eccle. 3. Vnus est interitus hominis & iumentoru, & aqua vtriusque conditio: sed iumenta cum intereunt, interit eorum anima. ergo cum homo interierit, anima eius corrumpitur.

Com. 26. to. mo 3.

¶ 2 Præt. Corruptibile & incorruptibile differunt secundum genus, ut dicitur in 10. Meta. sed anima humana & anima iumentorum non differunt secundum genus, quia nec homo a iumentis genere differt. ergo anima hominis & anima iumentorum non differunt secundum corruptibile & incorruptibile: sed anima iumentorum est corruptibilis. ergo anima humana non est incorruptibilis.

Lib. 3. Orth. fidei. c. 3.

¶ 3 Præt. Damasc. dicit quod angelus est gratia non natura immortalitatem suscipiens: sed angelus non est inferior anima. ergo anima non est naturaliter immortalis.

Com. 8. to. 2.

¶ 4 Præt. Philo. probat in 8. Physi. quod primum mouens est infinita uirtutis, quia mouet tempore infinito. Si igitur anima habet virtutem durandi tempore infinito, sequitur quod uirtus eius sit infinita: sed uirtus infinita non est in essentia finita. ergo sequitur quod essentia anime sit infinita, si sit incorruptibilis: hoc autem est impossibile, quia sola essentia diuina est infinita. ergo anima humana non est incorruptibilis. Sed dicitur quod anima est incorruptibilis, non per essentiam propriam, sed per uirtutem diuinam.

Com. 26. to. mo 3.

¶ 5 Sed contra. Illud quod non competit alicui per essentiam propriam, non est ei essentiale: sed corruptibile & incorruptibile essentialiter predicantur de quibuscumque dicuntur, ut dicit Philo. in 10. Met. ergo si anima est incorruptibilis, oportet quod sit incorruptibilis per essentiam suam.

¶ 6 Præt. Omne quod est, aut est corruptibile, aut incorruptibile. Si igitur anima humana secundum suam naturam non est incorruptibilis, sequitur quod secundum suam naturam sit corruptibilis.

Lib. 19. de ci. ui. dei. c. 26. i prin. to. 5. Lib. de spiritu & anima. c. 43. to. 2.

¶ 7 Præt. Omne incorruptibile habet uirtutem quod sit semper. Si igitur anima humana sit incorruptibilis, sequitur quod habet uirtutem quod sit semper. ergo non habet esse post non esse, quod est contra fidem.

¶ 8 Præt. Aug. dicit. quod sicut Deus est uita anime, ita anima est uita corporis: sed mors est priuatio uitae. ergo per mortem anima priuatur & tollitur.

¶ 9 Præt. Forma non habet esse nisi in eo in quo est. Si igitur anima est forma corporis. ergo non potest esse nisi in corpore. ergo perit perempto corpore. Sed diceretur, quod hoc est uerum de anima secundum quod est forma, non secundum suam essentiam.

¶ 10 Sed contra. Anima non est forma corporis pars accedens, alioquin cum anima constituat hominem se-

condum quod est forma corporis, sequeretur quod esset ens per accidens. Quia autem ens per accidens alicui non per accidens, concitetur secundum essentiam. ergo est forma secundum suam essentiam. Si ergo secundum quod est forma est corruptibilis, & secundum suam essentiam erit corruptibilis. ¶ 11 Præt. Quaecumque conueniunt ad unum se, ita se habent quod corruptio vno corruptio alius: sed anima & corpus conueniunt ad unum esse, scilicet ad esse hominis. ergo corruptio vno corruptio anima.

¶ 12 Præt. Anima sensibilis & anima irrationalis vnum secundum substantiam in homine. anima sensibilis est corruptibilis. ergo & anima irrationalis.

¶ 13 Præt. Forma debet esse materia: proprie materia: sed anima humana est in corpore, ut materia. Cum igitur corpus sit corruptibile, anima erit incorruptibilis.

¶ 14 Præt. Si anima potest a corpore separari, tunc quod sit aliqua operatio eius sine corpore, quod nulla substantia est otiosa: sed natura operatio potest esse anima sine corpore, etiam intelligere, de quo magis videtur, quam intelligere sine phantasmate, ut Philo. dicit. anima autem non est sine corpore. ergo anima potest separari a corpore, sed corruptio anima potest separari a corpore.

¶ 15 Præt. Si anima humana sit incorruptibilis non erit nisi quia est intelligens. sed videtur intelligere non sibi conueniat, quia ad operandum inferioris nature, imitatur aliquid nature superioris, sed ad eam operandum sicut simia imitatur aliquam operantem, non tamen ad eam pertingit. & similia cum homo sit supremum in ordine naturarum, imitetur aliquam actionem humanam separatarum intellectualium quae est perfectior sed ad eam non perueniat. Nulla igitur videtur ponendi animam hominis esse incorruptibilem.

¶ 16 Præt. Operationem propriam operantium, vel omnia, vel plurima continentur in specie: sed paucissimi homines perueniunt ad hoc quod sint intelligentes. ergo intelligere est propria operatio anime humane. Ad hoc oportet animam humanam esse incorruptibilem, eo quod sit intellectualis.

¶ 17 Præt. Philo. dicit in 1. Physi. quod corruptio consumitur, semper ablato quodam, sed bonum rationale anime est finitum bonum. Cum ergo corruptio peccatur minuat bonum naturae humane, videtur quod tandem tota corrumpatur, & sic anima humana quandoque corrumpatur.

¶ 18 Præt. Ad debilitatem corporis anime corrumpitur, ut patet in eius operationibus. ergo corruptionem corporis anima corrumpitur.

¶ 19 Præt. Omne quod est ex nihilo, est in nihil: sed anima humana ex nihilo esse ergo vertibilis est in nihil. & sic sequitur anima sit corruptibilis.

¶ 20 Præt. Manente causa manet effectus. anima est causa vite corporis. Si ergo anima manet, videtur quod corpus semper viuat, patet esse falsum.

¶ 21 Præt. Omne quod est per se subsistens, est in genere vel specie collocatum: sed anima humana ut videtur, non est hoc aliquid nec in genere vel genere tanquam individuum, vel sit forma: esse. n. in genere vel specie collocatum, non materiam nec formam, nisi per se.

ergo anima humana non est per se subsistens, & ita corrupto corpore remanere non potest.

Seco contra est, qd dicitur Sapientia. I. Deus fecit hominem inextinguibile: ad imaginem suam similitudinis fecit illum. Ex quo potest accipi qd homo est inextinguibilis. In corruptibilis fin quod est ad imaginem Dei. Est autem ad imaginem Dei secundum animam, vt Aug. dicit in lib. de Trinitate ergo anima humana est incorruptibilis.

¶ 2. Pæt. Omne quod corrumpitur, habet contrarietatem ex contrariis compositum: sed anima humana est omnino absque contrarietate, quia illa est quae sunt contraria in se, in anima non sunt contraria, rationes. n. contrariorum in anima contraria non sunt, ergo anima humana est incorruptibilis.

¶ 3. Pæt. Corpora caelestia dicunt esse incorruptibilia, qd non habent materiam qualem generabilia & corruptibilia: sed anima humana omnino est immaterialis, quod patet ex hoc qd rerum species immaterialiter recipit, ergo anima est incorruptibilis.

¶ 4. Pæt. Philo. dicit, qd intellectus separatur a corruptibili. Intellectus autem est pars aeternae, vt ipse dicit ergo anima humana est incorruptibilis.

RESPON. Dicendum, quod necesse est omnino animam humanam incorruptibile esse. Ad cuius evidentiam considerandum est, quod id, quod per se consequitur esse, non potest reuocari ab eo, sicut ab homine non reuocatur, qd sit animal: necq; a numero, quod par, vel impar. Manifestum est autem, quod esse per se consequitur formam, vnum quodq; enim habet esse secundum propriam formam, vnde esse a forma nullo modo separari potest. Corruptum igitur compositum ex materia & forma per hoc, quod amittunt formam ad quam consequitur esse. Ipsa autem forma per se corrumpi non potest: sed per accidens corrupto composito corrumpitur, in quantum deficit esse compositi quod est per formam, si forma sit talis quae non sit habens esse: sed sit solum quo compositum est. Si ergo sit alia quae forma quae sit habens esse, necesse est illam formam incorruptibilem esse. Non enim separatur esse ab aliquo habente esse, nisi per hoc qd separatur forma ab eo, vnde si id, qd habet esse sit ipsa forma, impossibile est qd esse separatur ab eo. Manifestum est autem qd principium quo homo intelligit, est forma habens esse in se, & non solum sicut quo aliquid est. Intelligit, vt Phil. probat in 3. de anima, non est actus expletus per organum corporale. Non enim posset inueniri aliquod organum corporale, quod esset receptivum omnium naturarum sensibilium, praesertim quia recipiens debet esse denudatum a natura recepti: sicut pupilla caret colore, omne aut organum corporale habet naturam aliam quam sensibile. Intellectus vero quo intelligimus: est cognoscitivus omnium sensibilium naturarum, vnde impossibile est qd eius operatio, quae est intelligere exerceatur per aliquod organum corporale. vnde apparet qd intellectus habet operationem per se, in qua non communicat corpus, vnumquodq; autem operatur secundum qd est. Quae enim per se habent esse, per se operantur, quae vero per se non habent esse, non habent per se operationem. non enim calor per se calefacit: sed calidum. Sic igitur patet, qd principium intellectuum quo homo intelligit, habet esse eleuatum supra corpus, non dependens a corpore. Manifestum est etiam qd huiusmodi intellectuum principium non est aliquid ex materia & forma compositum, quia species omnino recipitur in ipso immaterialiter, qd declara-

A tur ex hoc qd intellectus est vniuersalius, qd considerantur in abstractione a materia, & a materialibus conditionibus. Relinquitur ergo qd principium intellectuum quo homo intelligit, sit forma habens esse. vnde necesse est qd sit incorruptibilis. & hoc est qd etiam Phil. dicit, qd intellectus est quoddam diuinum & perpetuum. Osiensum est aut in precedentibus quibus, qd principium intellectuum quo homo intelligit, non est aliqua substantia separata: sed est aliquid formaliter inherens homini, qd est anima vel pars anime. Vnde relinquitur ex precedentibus, qd anima humana sit incorruptibilis. Omnes enim qui posterunt animam humanam corrupti, interemerunt aliquid praemissorum. Quia enim animam ponentes esse corpus, posuerunt eam non esse formam: sed aliquid ex materia & forma compositum. Alij vero ponentes intellectum non differre a sensu, posuerunt per consequens, qd non habet operationem, nisi per organum corporale. & sic non habet esse eleuatum supra corpus. vnde non est forma habens esse. Alij vero posuerunt intellectum quo homo intelligit esse substantiam separatam, quae omnia in superioribus ostensa sunt esse falsa. Vnde relinquitur animam humanam esse incorruptibile. Signum autem huius ex duobus accipi potest. primo quidem ex parte intellectus, quia ea et quae sunt in seipsis corruptibilia, secundum qd intellectu percipiuntur, incorruptibilia sunt. Est enim intellectus apprehensivus rerum in vniuersali, in quem modum non accidit eis corruptio. Secundo, ex naturali appetitu qui in nulla re frustrari potest. Videmus. n. in hominibus appetitum esse perpetuatum. & hoc rationabiliter, quia cum ipsum esse secundum se sit appetibile, oportet qd ab intelligente qui apprehendit esse simpliciter & non hic & nunc, appetatur esse simpliciter, & fin omne tempus. Vnde vtrq; qd iste appetitus non sit inanis: sed qd homo secundum animam intellectiuam sit incorruptibilis.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd Salomon in li. ecclesiasticum loquitur quali concionator: nunc ex persona sapientum, nunc ex persona stultorum: verbum autem inductum loquitur ex persona stultorum. Vel potest dici qd vnus dicitur interitus hominis, & iumentorum, quantum ad corruptionem compositi, quae vtrobiq; est per separationem anime a corpore: licet post separationem anima humana remaneat, non autem anima iumentorum.

AD SECUNDUM dicendum, qd si anima humana & anima iumentorum per se collocarentur in genere, sequeretur qd diuersorum generum essent, sicut naturalis generis consideratione. Sic. n. corruptibile & incorruptibile necesse est genere differre, licet in aliqua ratione communi possent conuenire. Ex quo & in vno genere possunt esse, sicut in logica consideratione. Nunc autem anima non est in genere, sicut species: sed sicut pars speciei. vtrumq; autem compositum corruptibile est, tam illud cuius pars est anima humana, quam illud cuius pars est anima iumentorum. Et propter hoc nihil prohibet ea esse vnius generis.

AD TERTIUM dicendum, qd sicut dicit Aug. vera immortalitas est vera immutabilitas. Immutabilitas autem est sicut electione, ne. s. de bono in malum mutari possint, tam anima quam angelus habent per gratiam.

AD QUARTUM dicendum, qd esse comparatur ad formam, sicut per se consequens ipsam: non autem sicut effectus ad virtutem agentis, vt puta, motus ad virtutem mouentis. licet ergo qd aliquid possit moueri infinito tempore, demonstraret infinitatem virtutis mouentis: tamen qd aliquid possit esse tempore infinito non demonstrat.

Quaest. dist. Tho. FF 4 strat

Lib. 1. de anima. com. 10. tom. 2.

Art. 3. & 5. huius quaest.

Art. 1. & 5. huius quaest. & q. praeced. art. 2.

stat infinitatem forme per quam aliquid est, sicut nec hoc qd dualitas semper est par, ostendit infinitatem ipsius. Magis autem hoc, qd aliquid est tempore infinito, demonstrat virtutem infinitam eius, quod est causa essendi.

AD QUINTVM dicēdū, qd corruptibile & incorruptibile sunt essentialia parata, quia cōsequitur essentia, sicut principium formale vel materiale, non autem sit principium actiuum: sed principium actiuum perpetuitatis aliquorum est extrinsecus. & per hoc patet solutio ad sextum.

AD SEPTIMVM dicendum, qd anima habet virtutem vt sit semper: sed illam virtutem non semper habuit. & ideo non oportet qd semper fuerit: sed qd in futurum nunquam deficiat.

AD OCTAVVM dicendum, qd anima dicitur forma corporis, in quantum est causa vite, sicut forma est principium essendi. viuere. n. viuētibus est esse, vt dicit Phi. in 2. de anima.

AD NONVM dicendum, qd anima est talis forma, quæ habet esse non dependens ab eo cuius est forma, quod operatio ipsius ostendit, vt dictum est.

AD X. dicendū, qd licet aia per suam essentiam sit forma, tamē aliquid pōt ei competere in quantum est talis forma. f. forma subsistens, quod non competit ei in quantum est forma: sicut intelligere non conuenit homini in quantum est animal, licet homo sit animal secundum suam essentiam.

AD XI. dicendū, qd licet anima & corpus conueniat ad vnum esse hominis, tamen illud esse est corpori ab anima, ita qd anima humana esse suum in quo subsistit corpori cōmunicat, vt ex præmissis questionibus ostensum est. & ideo remoto corpore adhuc remanet anima.

AD XII. dicendum, qd anima sensibilis in brutis corruptibilis est: sed in homine, cum sit eadem in substantia cū anima rationali, incorruptibilis est.

AD XIII. dicendum, qd corpus humanum est materia animæ humanæ proportionata, quātum ad operationes eius: sed corruptio & alii defectus accidunt ex necessitate materiae, vt supra ostensum est.

AD XIV. dicendum, qd hoc quod dicit Philosophus, qd non est intelligere sine phantasmate, intelligitur quantum ad statum præsentis vite in quo homo intelligit per animam, alius autem modus erit intelligendi animæ separatæ.

AD XV. dicendum, qd licet anima humana nō pertingat ad illum modum intelligendi quo substantiæ superiores intelligūt: peruenit tamē ad intelligendum aliquo modo, qui sufficit ad incorruptibilitatem eius ostendam.

AD XVI. dicendum, qd licet pauci perueniant ad perfectè intelligēdum: tñ ad aliquā liter intelligendum omnes perueniunt. Manifestum est. n. qd prima demonstrationis principia sunt cōmunes animi conceptiones, quæ intellectu percipiuntur.

AD XVII. dicendum, qd peccatum gratiam tota liter tollit. Nihil autē remouet de rei essentia, remouet tamē aliquid de inclinatione siue habilitate ad gratiā. & in quantum quodlibet peccatum de contraria dispositione inducit, dī aliquid de bono natura adimere, qd est habilitas ad gratiā: nūquā tñ totum bonum nature tollitur, quia semper remanet potentia sub contrariis dispositionibus, licet magis ac magis elongata ab actu.

AD XVIII. dicendum, qd aia non debilitatur debilitato corpore: nec ēt sensitua, vt patet per id, qd

Philoso. dicit in 1. de anima. qd si senex accipiat iuuenis, videbit viq; sicut & iuuenis. Ex quo manifestum est, qd debilitas actionis non accipit propter debilitatem anime, sed organi.

AD XIX. dicendum, quod id, quod est in solo, vertibile est in nihil, nisi manu gubernabile: feruetur: sed ex hoc non dicitur aliquid corruptibile, sed ex eo quod habet in se aliquid pro corruptionis. & sic corruptibile & incorruptibile sunt predicata essentialia.

AD XX. dicendū, qd licet anima que est in corpore, sit incorruptibilis: tñ corpus qd accipit anima est subiectum transmutationis, & per hoc cedit a dispositione per quam est aptum ad vitam, & sic incidit corruptio hominis.

AD XXI. dicendū, qd aia licet per se possit non tamen per se habet speciem cum sit per

ARTICVLVS XV.

Utrum anima separata a corpore possit intelligere.

QVINTODECIMO queritur, utrum separata a corpore possit intelligere. Sed dicitur quod non. Nulla enim operatio iuncti manet in anima separata: sed nec operatio cōiuncti. Dicit enim Philoso. in 2. de anima, quod dicere animā intelligere, similitudine dicat eam quis texere vel edificare: ergo in re non manet in anima a corpore separata.

¶ 2 Præter. Phi. dicit in 3. de anima, qd non est intelligere sine phantasmate: sed phantasma cum sint in organis sentiendi non potest anima separata esse anima separata. ergo anima separata non potest intelligere. Sed dicitur, qd Philoso. loquitur de anima dū quod est unita corpori, nō de anima separata.

¶ 3 Sed contra, anima separata nō potest intelligere nisi per potentiam intellectiua: sed hoc lo. in 1. de anima, intelligere vel est phantasia non est sine phantasia. Phantasia autem non est in corpore. ergo nec intelligere anima separata non intelligit.

¶ 4 Præter. Philoso. dicit in 3. de anima, qd non habet intellectus ad phantasia, sicut videtur: sed visus non potest videre sine colore: nec intellectus intelligit sine phantasmate: neque sine corpore.

¶ 5 Præter. Philo. dicit in 1. de anima, qd anima corruptitur interius quodā corruptio. f. vel calore naturali, qd quidē corruptio in corpore separata. ergo aia a corpore separata intelligere nō potest. Sed diceretur, quod anima in re separata intelligit quidem, non autem in re: quod nūc intelligit a phantasmate ab actu.

¶ 6 Sed contra, forma vniū materiae, nec per materiam: sed propter formam. Nā forma est & perfectio materiae. Vnitur autem materiae propter complementum suæ operationis: vnde talem materiam forma requirit, per quam operatio forma compleri possit. sicut forma requirit materiā ferream ad perficiendū candi: anima autē est forma corporis. vnde tali corpori ad complementum suæ operationis autē eius operatio est intelligere: test sine corpore intelligere frustra corpus.

¶ 7 Præter. Si aia separata intelligere potest, intelligit sine corpore, qd corpori vniū materiae modo intelligunt, que Phantasmate indigent ad intelligendū, sicut in Phantasmate qui per phantasmata intelligimus. Nā perfectio anime, est in intelligendo. Nā perfectio anime, est in intelligendo.

Com. 17. to. no. 1.

Art. 8. & 9. huius qu.

Art. 9. huius quæst.

Art. 8. huius quæst.